

SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN ARVIOINTILOMAKE LAUTAKUNNILLE TP 2021

Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa, miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on kunnassa järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella. Tätä tarkoitusta varten kunnanhallituksen tulee esittää toimintakertomuksessa selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä keskeiset johtopäätökset sen toteutumisesta tilikaudella.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Vihdin kunnanvaltuuston 27.1.2014 ja kunnanhallituksen 24.3.2014 hyväksymän sisäisen valvonnan ohjeen mukaan sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus. Lautakunnalla on velvollisuus valvoa, että sen alainen toiminta tapahtuu kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen hyväksymien tavoitteiden mukaisesti sekä seurata tavoitteiden toteutumista. Kunnanvaltuuston 1.10.2021 § 71 hyväksymän viimeisimmän muutetun hallintosäännön 8 §:n mukaan palvelukeskuksen johtaja vastaa keskuksensa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja toimivuuden varmistamisesta.

Sisäisen valvonnan yleisohje koskee kaikkia kunnan toimielimiä, kunnan johtoa eri organisaatiotasolla ja kaikkia esimiesasemassa olevia. Sisäisen valvonnan ohjeen tarkoituksena on varmistaa, että yhteisesti sovittuja ja hyväksytyjä toimintatapoja ja ohjeita noudatetaan kuntamme kaikissa hallintokunnissa.

Tällä arviointilomakkeella arvioidaan lautakunnan alaisen toiminnan toteutumista vuonna 2021. Arviointilomakkeiden yhteenveto ja niistä tehtävät johtopäätökset toimivat pohjana kunnanhallituksen tilinpäätöksessä antamalla sisäisen valvonnan selonteolle. Keskusvaalilautakunnan ja tarkastuslautakunnan osalta lomaketta ei täytetä.

Lomakkeessa olevien numeeristen yleisarvosanojen perustelut ovat seuraavat:

5=onnistunut kiitettävästi

4=onnistunut hyvin

3=onnistunut tyydyttävästi

2=onnistunut huonosti

1=onnistunut erittäin huonosti

LAUTAKUNTA: ELINVOIMALAUTAKUNTA

1. SÄÄNNÖSTEN, MÄÄRÄYSTEN JA PÄÄTÖSTEN NOUDATTAMINEN

Selonteossa tulee ottaa kantaa sisäisen valvonnan toimivuuteen lakien ja päätösten sekä hyvän hallintotavan noudattamisessa erityisesti lakisääteisissä tehtävissä ja erityisesti silloin, kun niiden noudattamisessa on havaittu puutteita. Selonteossa saattaa olla aiheellista arvioida sisäisen valvonnan toimivuutta tilanteessa, jossa toimielimen tai viranhaltijan toimintaan on tilikauden aikana kohdistunut kunnallisvalitus, korvausvaatimus, syytteeeseen asettaminen tai muu oikeusseuraamus. Huomioithan arvioinnissa myös tietosuojan ja tietoturvan yhtenä arvioitavana kohteena.

Yleisarvosana: 4

Kirjallinen arviointi:

Infra- ja tukipalveluiden sekä elinvoimapalveluiden palvelukeskusten palvelujen tuottamisessa ja päätöksissä noudatetaan toimialojen yleisiä ja erityislakeja, määräyksiä ja hallinnon vahvistamia ohjeita ja säännöksiä hyvän hallintotavan mukaisesti.

Kuluneen toimintakauden aikana ei jätetty lautakunnan tai sen alaisten viranhaltijoiden toimintaan liittyviä kunnallisvalituksia. Vihdin kunnan 21.9.2020 hyväksytty koko kunnan strategista yleiskaavaa käsiteltiin vuonna 2021 muutoksenhaun vuoksi hallinto-oikeudessa, missä valitukset hylättiin, ja kaava sain lainvoiman syksyllä 2021. Vuonna 2021 päätetyistä suunnittelutarveratkaisuista ja poikkeamispäätöksistä tehtiin lautakunnalle joitakin oikaisupyynnöitä. Näistä 2 on johtanut muutoksenhakuun hallinto-oikeuteen.

Toimialojen johtoryhmien kautta huolehditaan, että hankinnat tehdään hankintalaina sekä kunnan oman hankintamenettelyn vaatimusten mukaisesti ja hankinnat ovat julkisia. Elinvoimalautakunnan alainen toiminta ei ole johtanut oikeusseuraamuksiin.

2. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN, VAROJEN KÄYTÖN VALVONTA, TULOKSELLISUUDEN ARVIOINNIN PÄTEVYYS JA LUOTETTAVUUS

Tavoitteiden, varojen käytön ja toiminnan tuloksellisuuden toteutumisen seuranta esitetään tilinpäätöksen toimintakertomuksessa ja talousarvion toteutumisvertailussa. Silloin kun tavoitteen asettamisessa tai määrärahan budjetoinnissa on tapahtunut olennainen virhe tai tulosvastuuta ei ole noudatettu tai toimivalta varojen käytössä on toistuvasti ylitetty, saattaa asia kuitenkin olla syytä tuoda esiin selonteossa korjausehdotuksineen.

Yleisarvosana: 4

Kirjallinen arviointi:

Infra- ja tukipalveluiden sekä elinvoimapalveluiden palvelukeskusten johtoryhmät seuraavat käyttötalouden ja investointien sekä toiminnallisten tavoitteiden toteutumista. Em. tekijöitä raportoitiin lautakunnan kokouksissa, osavuosikatsauksessa ja tilinpäätöksessä.

Koronapandemiasta johtuen vesilaitoksen suunniteltu päivystyksen siirto omalla henkilökunnalla tehtäväksi siirtyi riskinhallinnallisista syistä toimeenpantavaksi pandemian päätyttyä.

Valtuuston talousarviossa elinvoimalautakunnan alaiselle toiminnalle asettamat strategiset tavoitteet saavutettiin osittain. Useat tavoitteiden toimenpiteisiin sisältyvät hankkeet etenivät vuoden 2021 aikana hyvin, mutta eivät saavuttaneet 100-prosenttista valmiusastetta vuoden loppuun mennessä.

3. RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMINEN

Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelyjä, joiden avulla tunnistetaan ja arvioidaan kunnan toimintaan liittyviä riskejä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja säännönmukaiseksi raportoimiseksi.

Kunnan riskienhallinnan tasoa ja riittävyttä arvioidaan sekä varsinaiseen toimintaan, investointeihin, rahoitukseen että vahinkoihin liittyvissä riskeissä. Riskit vaikuttavat toteutuessaan kunnan asemaan, talouteen, palvelukykyyn, työvoiman saatavuuteen ja yleiseen kilpailukykyyn asukkaista ja yrityksistä. Toimintaan, investointeihin ja rahoitukseen liittyvät riskit jäävät pääsääntöisesti kunnan kannettavaksi. Vahinkoriskin toteutumisesta seuraavaa menoa tai menetystä voidaan rajata vakuuttamalla. Riskienhallinnan järjestämistä arvioidaan selonteossa esimerkiksi seuraavin perustein:

- Onko riskienkartoitus kunnassa ajan tasalla ja onko se tehty riittävän kattavasti?
- Onko riskienhallinta ja seuranta vastuutettu selkeästi ja onko siihen riittävä asiantuntemus?
- Onko onnistuttu toteutuneiden riskien ajallisessa ja rahamääräisessä ennakoinnissa?

Yleisarvosana: 4

Kirjallinen arviointi:

Vihdin kunnan riskienkartoitus on vuodelta 2010 ja kuntatasoisen riskienkartoituksen päivittäminen alkaisi olla ajankohtaista. Vuotta 2021 leimannut pandemia-aika korostaa tarvetta riskienkartoituksen päivittämiseen ja erityisesti pandemiatilanteita varten olevaan sisäistä ohjeistusta on parannettu. Vuonna 2021 riskienkartoitus päivitettiin työsuojelun näkökulmasta yksiköittäin toiminnan sekä riskienhallintasuunnitelmien osalta.

Vihdin kunnassa työsuojeluorganisaatio tekee säännöllisesti työoloihin liittyviä tarkastuksia eri työyksiköihin. Infra- ja tukipalveluiden ja elinvoimapalveluiden työyksiköissä käydään läpi työsuojeluorganisaation laatimat raportit. Lisäksi raporteissa mainitut korjaus- ja parannuskohteet pyritään hoitamaan kuntoon yhteistyössä ao. toimialojen kanssa.

Esimiehet saavat sähköisesti tiedot oman sektorinsa läheltä piti- ja työtaturma –ilmoituksista. Yksiköiden esimiehet käyvät ilmoituksia koskevat asiat läpi työyhteisössä. Näiden ilmoitusten kautta saadaan tietoa niistä riskeistä, joita infra- ja tukipalveluiden ja elinvoimakeskuksen alaisessa

toiminnassa on. Läheltä piti- ja työtapaturma –ilmoitusten määrä sekä keskeiset teemat raportoidaan henkilöstöraportissa vuosittain.

Merkittävä riskipotentiaali liittyy vuosien aikana kertyneeseen korjausvelkaan. Riskienhallinnan vastuut on osoitettu tulosalueille. Riskien seuranta käsitellään keskusten johtoryhmissä sekä yksiköiden sisäisissä kokouksissa.

Riskipotentiaalia on havaittu vuoden 2021 aikana myös osaavan työvoiman saatavuudessa niin infra- ja tukipalveluiden kuin elinvoimapalveluiden palvelukeskuksen alaisissa toiminnoissa, mihin tulee jatkossa riskienhallintaa suunniteltaessa ja riskejä ennakoitaessa kiinnittää erityishuomiota.

4. OMAISUUDEN HANKINNAN, LUOVUTUKSEN JA HOIDON VALVONTA

Selonteossa arvioidaan sisäisen valvonnan toimivuutta erityisesti silloin, kun omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa on toteutunut menetyksiä, arvon alennuksia tai jouduttu korvaus tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen. Menetykset tai korvaus voi olla seuraus esimerkiksi virheellisestä menettelystä hankinnan kilpailuttamisessa tai omaisuuden luovutukseen liittyvässä arvonlisäveron palautuksessa tai valtionosuuden takaisinperinnässä.

Yleisarvosana: 4

Kirjallinen arviointi:

Kunnan hankinnat kilpailutetaan lainsäädännön mukaisesti. Kunnalle ei ole koitunut korvausvelvoitteita kilpailutuksiin liittyen. Valtionosuuksiin ja –avustuksiin liittyen on noudatettu valtionhallinnon antamia ohjeita ja toimintatapoja.

Vihdin kunnassa on viranhaltijoille ohjeet hankinnoista ja hankintojen tekemiseen on mahdollista saada asiantuntijan opastusta.

Vihdin kunnan toimintasäännön mukaan tulosalue-esimies tekee päätöksen irtaimen omaisuuden poistoista ja luovutuksesta alaisensa viranhaltijan esityksestä. Toimintasäännössä on myös mainittu viranhaltijoiden hankintoihin liittyvät säännöt ja rajoitukset.

5. SOPIMUSTOIMINTA

Sopimukseen liittyvää sisäistä valvontaa on selonteossa aiheellista arvioida erityisesti silloin, kun sopimuksella on ollut sellaisia negatiivisia seuraamuksia, joita ei sopimusta tehdessä ole ennakoitu. Selonteossa on myös syytä arvioida onko sopimusehtojen noudattaminen ja vanhentumisaikojen seuranta kunnassa ajantasaista ja kattavasti vastuutettu.

Yleisarvosana: 5

Kirjallinen arviointi:

Infra- ja tukipalveluiden sekä elinvoimapalveluiden palvelukeskuksissa laaditaan vuosittain lukuisia sisällöltään ja laajuudeltaan erilaisia sopimuksia, kuten ostopalvelujen hankintasopimuksia, maanvuokrasopimuksia, kiinteistöjen kauppakirjoja, maankäyttösopimuksia, huoneiston vuokrasopimuksia jne. Sopimusten laadinta ja seuranta on pääasiassa tulosalueiden esimiesten varassa ja vastuulla. Toimialan sopimukset hyväksyvät ne viranhaltijat tai toimielimet, jotka voivat niitä allekirjoittaa toimivaltansa puitteissa. Päätökset ja sopimukset ovat kaikki julkisia. Aiemmin laadittuihin sopimuksiin ei ole kohdistunut taloudellisia negatiivisia vaikutuksia tai vahinkoja.

6. ARVIO SISÄISEN TARKASTUKSEN JÄRJESTÄMISESTÄ

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on arvioida systemaattisilla menetelmillä sisäisen valvonnan toimivuutta ja tehokkuutta sekä tukea kunnan johtavia viranhaltijoita ja toimielimiä riskienhallinnan toteuttamisessa. Sisäinen tarkastus suoritetaan toimivan johdon johdolla ja alaisuudessa.

Selonteosta tulee käydä ilmi, miten sisäinen tarkastus on toimielimessä järjestetty, tarkastustoiminnon laajuus, kohdentuminen ja keskeiset tulokset päättyneellä tilikaudella ja johtopäätökset.

Yleisarvosana: 5

Kirjallinen arviointi:

Infra- ja tukipalveluiden sekä elinvoimapalveluiden palvelukeskuksissa tarkastustoiminta perustuu lakien ja säädösten sekä Vihdin kunnan sisäisen valvonnan ohjeeseen ja siihen liittyvään riskienhallinnan ohjeistukseen. Tarkastustoiminta on perustunut myös tarkastuslautakunnan säännöllisiin tarkastuksiin.

Sisäinen tarkastus tapahtuu useamman henkilön osallistumisella asioiden käsittelyyn hankkeiden eri vaiheissa. Sisäinen tarkkailu on jatkuvaa toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien asianmukainen hoitaminen hyväksytyllä tavalla. Toimintaperiaatteina ovat rehellisyys, objektiivisuus, luottamuksellisuus ja ammattitaito.

Tavoitteiden toteutumisesta, merkittävistä avoimista riskeistä, sisäisen valvonnan tilasta sekä muista organisaation johtamis- ja hallintojärjestelmää koskevista asioista informoidaan säännöllisesti toimielimen johdolle.

Sisäinen tarkastus on toteutunut ohjeistuksen ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Lomake palautetaan täytettynä viimeistään 18.2.2022 osoitteeseen (mikäli lautakuntakäsittelyssä tulee muutoksia, näistä ilmoitettava talouspalveluille):

talouspalvelut@vihti.fi